

Interview met Monica Maat beeldend kunstenaar en dichteres

“Voor mij is kunst het ontregelen van de werkelijkheid. De dingen uit hun functie te halen”.

Hoe lang schilder je al

Ik doe heel veel, het liefst tegelijkertijd en dat is niet alleen schilderen en dichten. Ik maak ook hedendaagse huisaltaren, geometrische houtpanelen, meubels, installaties, mathematische werken, computerart en computermuziek. Ook maak ik in opdracht affiches, boekomslagen en decors. Er zijn diverse publicaties verschenen in dichtbundels, literaire bladen en krantenartikelen. In Woerden was ik lid van de Dichtersgroep Woerden. Vanaf 2009 was ik tot voor kort lid van de Dijkdichters in Lelystad. In 1993 ben ik genomineerd voor de Nationale Debuutprijs en behaalde de vierde plaats.

In mijn jonge jaren wilde ik drie dingen worden en allemaal tegelijkertijd: boerin, kunstenaar en poppenkastspeler. Ik kom uit een vooruitstrevend, gereformeerd gezin waar o.a. kunst en muziek een grote rol speelden. Alles wat ik leuk vond en dat was best veel, mocht ik doen. Mijn ouders hebben mij nooit gehinderd om mij creatief te uiten in wat voor vorm dan ook. Maar ja, kunst is een vrijheidswetenschap volgens de wereldberoemde Duitse kunstenaar wijlen Joseph Beuys uit Kleef en dat hebben mijn ouders zeker bij de opvoeding betrokken! Toen ik 8 was, ging ik met mijn vader mee naar de kunstacademie in Nijmegen. Hij volgde daar in de avonduren een opleiding tot beeldhouwer. Ik kreeg daar op jonge leeftijd min of meer privées in beeldhouwen en later steenhouwen en pottenbakken. In mijn jeugd speelde ik met blokken waarmee ik eeuwig aan het bouwen was. Dat spelen met blokken heeft zoals ik daar nu op terugkijk, de basis gelegd voor mijn geometrische werk. Al vroeg begon ik doof te worden. Het bekijken van plaatjes in kunstboeken die ik van mijn familie kreeg, was daarom ook erg belangrijk voor mij.

Waar of door wie ben je opgeleid

Ik heb o.a. de Landbouwschool in Zetten gevolgd, behaalde de akte hoofdkleuterleidster en de bevoegdheid voor lerares. Ik heb als muziektherapeute lessen ontwikkeld voor zwak begaafden en leerlingen in het buitengewoon onderwijs i.s.m wijlen Rogier van Otterlo [dirigent en componist] en als eerste in Nederland ook examentheorie ontwikkeld en afgenomen voor de Z-opleiding verpleegkunde. Mijn opleiding tot kunstenaar heb ik bij de kunstacademie van Nijmegen gevolgd en in Amstelveen heb ik een tweejarige cursus zeefdrukken gevolgd. In het zeefdrukbedrijf van mijn broer heb ik samen met hem vele zeefdrukken vervaardigd. In het onderwijs heb ik o.a. op een Jenaplanschool en in het ZMLK onderwijs gewerkt. Vanaf 1988 ben ik fulltime werkzaam als kunstenaar en grafisch vormgeefster van o.a. affiches, boekomslagen en decors.

Met welk materiaal werk je het liefst

Voor mijn geometrisch werk op doek en houtpaneel gebruik ik lakverf. Dat heeft te maken met de stijl waarin ik werk. Voor mijn huisaltaren, strakke zitobjecten ofwel meubels werk ik graag met hout. Voor mijn installaties gebruik ik metaal en hout en een enkele keer messing. Voor mijn meer mathematische werk gebruik ik kleurpotlood.

Wat is je lievelingskleur

Alle kleuren vind ik mooi. Er bestaan geen lelijke kleuren. Wel kun je kijken hoe je ze combineert. Hoe zet je ze naast elkaar, hoe beïnvloeden ze elkaar en wat is dan het effect. Laatst reed ik via Flevoland naar Friesland en stelde me voor dat de weilanden rood waren. Tja, dan moet je wel even je geijkte patroon loslaten. Zo heb ik een geometrisch schilderij: ‘Flevoland in Rood’ geschilderd. Dit heb ik o.a. ook gebruikt voor mijn ideeën over een stadswal voor Lelystad. Op mijn site is dit te zien onder de rubriek: Zicht op Lelystad. Maar in het geijkte patroon houd ik in tuinen van paarse en lila tinten. Mijn kleding is zwart en wit en in mijn werk gebruik ik vaak de primaire kleuren geel, rood en blauw. Maar..... rood is wel mijn kleur, echter de toepassing van deze kleur is situationeel gebonden.

Hoe vaak schilder je, ben je met kunst bezig

Zeven dagen per week werk of denk ik aan installaties, bewerk ik hout, maak ik tekeningen, ontwerp ik figuren op papier of op de computer. "Tekenen is een voortzetting van denken", aldus de al eerder aangehaalde Duitse kunstenaar Joseph Beuys. Op een willekeurige dag ben ik in de weer met hout, lak, lijmtangen, houtklemmen, kleurpotloden of met de computer. Helaas is er op dit moment door bezuinigingen een kaalslag bezig in de kunst en de cultuur. "Het lijkt er op dat er geen grip meer is op wat kunst feitelijk betekent in de *huidige* maatschappij. Een soort zwerfafval dat opgeruimd moet worden." Als beeldend kunstenaar kun je altijd nog scheppen, maar als violiste b.v. sta je op straat. Ik hoop dat het besef er een keer komt dat uitingen van kunst met beschaving te maken hebben, het welzijn kunnen bevorderen, en de wereld mooier en aangenamer maken.

Hoe kom je in de juiste stemming om te schilderen

Ik ben altijd in de stemming. Scheppen is ademen voor mij. Kunst is een levenshouding en bestaat voor het grootste gedeelte uit denkwerk, beschouwen, filosoferen en dan is het moment daar.

Waar schilder je het liefst

Het liefst werk ik in mijn atelier, maar dat is er nu even niet en dus..... werk ik thuis of buiten of op mijn laptop en werk ik de ideeën die ik in mijn hoofd heb, uit.

Wat schilder je het liefst

Het eerste wat mij dan te binnen schiet is mijn geometrisch werk op houtpaneel of doek. Ik probeer de waarneming, dat wat je oog ziet, te manipuleren door middel van optische effecten zodat op die manier je waarneming wordt bedrogen. Mijn werk heeft als basis vaak een ornamentaal karakter dat terug te vinden is in de Egyptische en Islamitisch kunst en later overgenomen door de Europese Renaissance. Ik bestudeer speciaal de lijnstructuren in Italiaanse marmeren vloeren en de optische werkingen van fresco's uit de Renaissance. Daarvoor heb ik b.v. heel wat uren doorgebracht in de abdijen van Toscane. Fascinerend zijn die eeuwenoude ornamentale versieringen, symmetrisch van vorm en het zich alsmaar herhalende element daarin.

Het proces van vormgeven begint met een idee in mijn hoofd. Vervolgens ga ik mijn gedachten uitwerken met potlood op millimeterpapier. Dit gaat gepaard met veel gereken, passen en meten. Om een optisch effect te verkrijgen, kan ik lang bezig zijn met het manipuleren van mathematische vormen en met het in spiegelbeeld inkleuren van de ontworpen vormen. Het vergt veel tijd om b.v. een twee dimensionale tekening eruit te laten zien als een drie dimensionale bol. Wanneer ik tevreden ben over het resultaat, zet ik de afbeelding van het papier over op een doek, houtpaneel, of huisaltaar. Het schilderen van het ontwerp kan daarna soms nog een half jaar duren. Ook exposeer ik seriële computerart, gedrukt op geschuimd pvc van 1 cm dik en ik maak de ontwerpen zelf. Het zijn veelal geometrische voorstellingen, ontstaan op de tekentafel en later met behulp van een computerprogramma uitgewerkt.

Wie is je favoriete kunstenaar

Dat zijn Michelangelo Buonarroti en Piet Mondriaan. Vaak combineer ik geometrisch werk met meer figuratief werk. Mijn altaarstukken zijn daar een sprekend voorbeeld van. Maar als je het hebt over grote invloed, dan is dat mijn broer, Willem Maat, geweest die na zijn studie aan de Rietveld Academie samen werkte met wijlen Jaap Egmond [constructivisme]. Mijn broer liep stage bij computerkunstenaar Peter Struycken. Daar heb ik anders leren kijken en ontzettend veel geleerd. Ook wijlen Jan Schoonhoven, Jan van Duijnhoven en Gerard Caris [met vooral als motief de vijfhoek] zijn van direct belang voor mij.

Exposeer je weleens

Ik heb ruim 120 exposities gehouden in het binnen en buitenland. Helaas zijn veel galeries die specifiek geometrisch werk exposeren, verdwenen. In Italië heb ik o.a. geëxposeerd in Casole d'Elsa, San Gimignano, Siena, en Volterra. In het Belgische Kortrijk ontving ik het Gulden Spoor van de gemeente Kortrijk bij een grote overzichtsexpositie met mathematisch werk. In Friesland en Frankrijk

zijn mijn wandschilderingen te vinden. Kijk voor meer bijzonderheden op mijn website:

www.monicamaat.nl

Wat mij van al die tentoonstellingen het meest getroffen heeft, is de tentoonstelling in de Eusebiuskerk in Arnhem. In die oude laatgotische kruisbasiliek ben ik drie dagen bezig geweest met inrichten. Mijn huisaltaren, geometrische houtpanelen, mijn meubels en installaties, alles was prachtig uitgelicht. Toen begon iemand op het grote koororgel te spelen. Dat was voor mij een prachtig moment van vrede en geluk.

Wat zijn je artistieke aspiraties

Het thema wat mij op dit moment bezig houdt is het thema van offerande. Het ontvangen, het geven. Waarom nu offerande? Omdat er offers gebracht moeten worden. Momenteel lijkt alles zo egoïstisch, zo op zichzelf gericht. Naar mijn mening moeten we het toch hebben van een beetje meer innerlijke hoffelijkheid en tederheid naar elkaar en de zorg voor onze omgeving. Het geloof moet een levend geloof zijn zonder dogma's. Maar ook in een wereld zonder God wil je menselijke zin aan het leven geven. Dit nu wil ik graag proberen gestalte te geven in het thema offerande met als afgeleide daarvan vergeving en berouw. Dat wil ik vooral tot uitdrukking brengen d.m.v. mijn installaties en altaren, die daarvoor als *symbolisch handvat* dienen.

En verder is er nog het zakboekstrip. In 2009 is op mijn initiatief met Michel Martinus, stadsdichter van Harderwijk begonnen aan een zakboekstrip. Begin 2012 moest door medische omstandigheden van Michel - voor wat dit project betreft- de samenwerking beëindigd worden. Eind 2012 heb ik aan schrijver en dichter Job Degenaar uit Lemmer gevraagd om samen te gaan werken aan het zakboekstrip, eigenlijk meer een beeldverhaal, getiteld: "Het Orakel van Parijs." Het bijzondere is dat het proces in omgekeerde volgorde plaatsvindt: de hoofdstukken beginnen met een computertekening van mij en daar maakt Job het verhaal bij. Op dit moment zijn er 31 hoofdstukjes. We zijn nu zover dat we per afbeelding, de verhaallijn, plaats, tijd en handeling op hun consistentie bekijken en verder uitwerken.

Begin 2011 is samen met een aantal andere kunstenaars het kunstenaarscollectief Kup 11 (Kunst uit de Polder 2011) opgericht. We houden 4 exposities per jaar. Ik zit in het bestuur en doe de PR en organisatie. Daar is de afgelopen jaren de helft van mijn tijd naar toe gegaan, maar ik kan nu zeggen dat Kup 11 ondertussen staat als een huis en er liggen nog heel wat mooie initiatieven te wachten. Het collectief is een intensief contact met elkaar aangegaan om elkaar te inspireren en te versterken en organiseert vrolijke exposities met soms een serieus of ludiek kantje. Onze website is www.kup-11.nl.

Rachel de Haan, september 2013